

Князівна української поезії

До 120-річчя від народження
Оксани Лятуринської

*Я в темінь кину смолоскуп,
осяю шлях великий, висоти скель,
проваля глиб і подвигом натхненні лики.
☆☆☆*

*О, знати твердо лиш одно:
загин або перемога. І змаг п'янитиме вином,
як брата, батька й діда.
В уяві чудно так сплелось:
шолом, розбитий панцир,
і знак державний, і жезло,
затверджені в багрянці.
☆☆☆*

*Я не цвіт, не зоря, не сніжинка –
Це вічного Бога витвори!
Я сильна й слабка, я – Жінка,
Саме так, з великої літери.*

(О. Лятуринська)

«Князівна української поезії» саме так називали Оксану Лятуринську – талановиту художницю, скульпторку, поетку – яку бурхлива доля приречла на еміграцію, хвороби і майже цілковиту невідомість на Батьківщині. Тільки в останні роки її доробок повертається у складі антологій та журнальних публікаціях.

Оксана Зінаїда Лятуринська народилася 1 лютого 1902 року на хуторі Ліски біля Вишнівця Кременецького повіту, на Волинщині. Вона була наймолодшою дитиною у родині офіцера прикордонної застави і німецької колоністки.

Старовинний палац у Вишнівці

З дитинства дівчинка захоплювалась книжками, любила малювати та виявляла неабиякі здібності. Закінчила Кременецьку приватну українську гімназію. В 1920 році, рятуючись від примусового заміжжя, за допомогою родичів перебирається спочатку до Німеччини, а згодом – до Праги.

Кременецька приватна українська гімназія

В 1926 році О. Лятуринська вступає на філософський факультет Карлового університету.

1928-1931 роках навчається в Українській студії пластичного мистецтва.

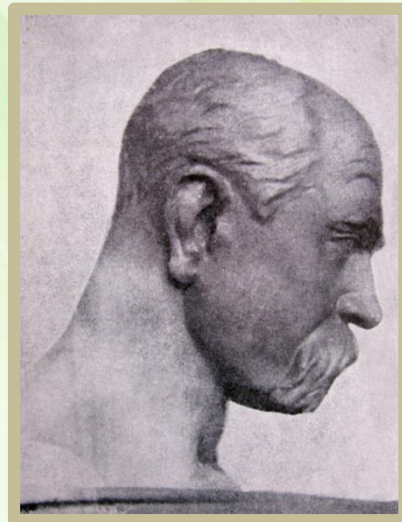
Карлів університет

Студія пластичного мистецтва

В 30-х роках талановита скульпторка бере участь у художніх виставках в різних містах Європи. Три її роботи закупає чеська Академія Мистецтв.

Серед її відомих робіт погруддя Шевченко та Масарика, пам'ятник на могилі Євгена Коновальця в Роттердамі, монумент загиблим воїнам армії УНР.

Погруддя Т. Шевченка

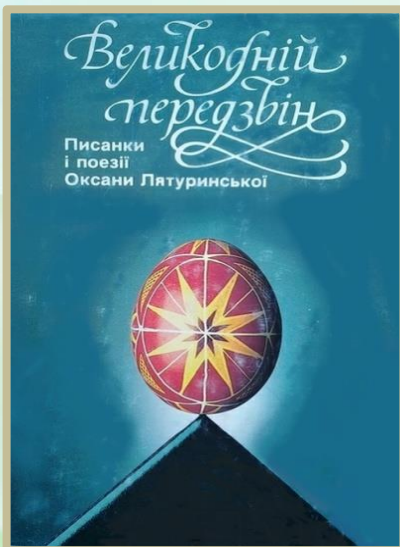

Пам'ятник на могилі Є. Коновальця

*Монумент воїнам
УНР в Пардубіце
(Чехія)*

Займається вона також писанкарством:

1986 року в Торонто вийшла друком книжка “Великодній передзвін” з 20 віршами та 28 репродукціями писанок художниці.

В Празі Лятуринська стає членом “Спілки українських митців, письменників і журналістів”, зав’язує товариські відносини з О.Ольжичем, Ю. Липою, Є. Маланюком.

Співпрацює з донцовським “Вісником”.

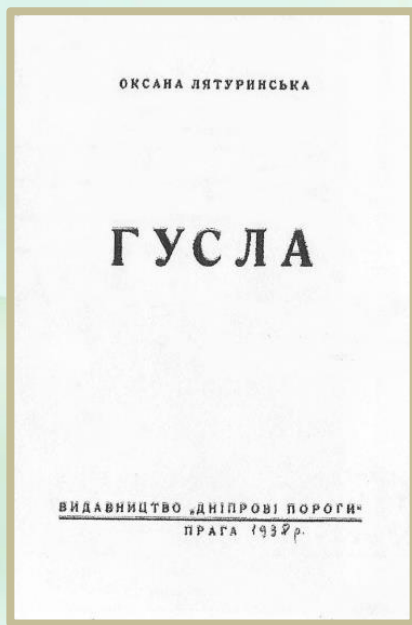

Портрет Олега Ольжича

В 1938 році виходить перша поетична збірка Оксани Лятуринської “Гусла”, а трьома роками пізніше – “Княжа емаль”.

Вони засвідчили появу дуже своєрідної і талановитої поетки, закоханої в давню історію Київської Русі, сповненої язичницьким світосприйняттям, вірною кодексу воїнської честі захисників рідної землі. “Якби Ольга чи Ярославна писали вірші, то ці вірші були б поезіями Оксани Лятуринської” – зауважив Євген Маланюк.

Лихоліття Другої світової війни мисткиня переживає у Чехії. Наприкінці війни, разом з багатьма українськими емігрантами, О. Лятуринська опиняється в німецькому місті Ашаффенбурзі, в таборі для переміщених осіб.

Стреси та поневір'я загострюють хворобу – вона майже втрачає слух.

В 1946 році з'являється друком збірка оповідань для дітей “Материнки”.

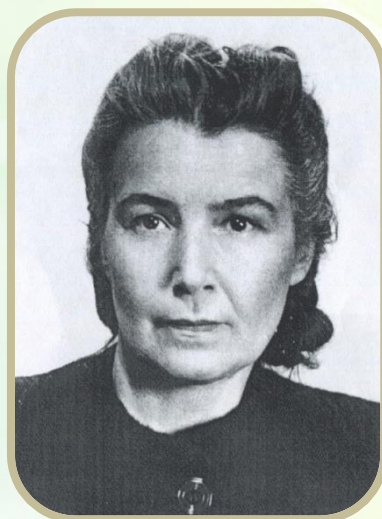

В 1949 році Оксані Лятуринській вдається перебратися до Америки. Вона оселяється в Міннеаполісі. Перші роки активно продовжує працювати в декоративно-прикладному напрямку: писанки, кераміка, ляльки.

1956 року надруковані друге видання “Княжої емалі” та збірка віршів для дітей “Бедрик”.

Міннеаполіс (США)

*О. Лятуринська.
50-і роки*

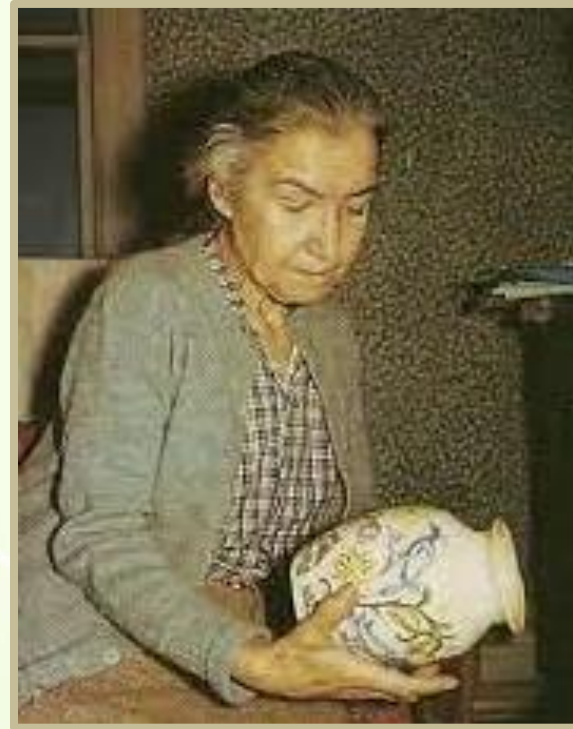

Роботи Оксани Лятуринської

Тяжке вкорінення в емігрантське середовище, погіршення здоров'я та скрутне матеріальне становище підбивають психологічний стан мисткині.

Вона замикається в собі, відмовляється від медичної допомоги.

13 червня 1970 року Оксана Лятуринська помирає.

Похована поряд з могилою Євгена Маланюка на цвинтарі Саут-Баун-Брука.

1983 року в Торонто виходить найповніше зібрання літературної спадщини письменниці “Зібрані твори”, що містить поетичні збірки, вірші поза збірками, прозу та спогади.

Серед вітчизняних видань найбільш цікаві дві антології: “Поети Празької школи: Срібні сурми. Антологія” та книжка М. Слабошпицького “25 поетів української діаспори”, а також книга літературних портретів І. Качуровського “Променисті силуети”.

Ідея:

Грищенко Т.Б. – директора наукової бібліотеки ХНУРЕ

Автор презентації:

Естон С.С. – зав. сектором НБ ХНУРЕ

Ілюстративний матеріал запозичений з загальнодоступних ресурсів інтернету, що не містять вказівок на авторів цих матеріалів і будь-яких обмежень.